

PM 2017:171 RI (Dnr 110-1001/2017)

Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län (Ds 2017:20)

Remiss från Finansdepartementet

Remisstid den 15 september 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Stockholms stad har fått Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län, Ds 2017:20 på remiss från Finansdepartementet. Enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ansvarar landstingen i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län samt Gotlands kommun för insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling samt för upprättande och fastställande av länsplaner för regional transportinfrastruktur. Stockholms, Kalmar och Blekinge läns landsting har nu hos regeringen ansökt om att få överta det regionala utvecklingsansvaret i sina respektive län. I denna promemoria föreslås att lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ändras så att lagen även omfattar dessa län. Förslaget innebär även att berörda landsting får besluta att landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen i stället ska betecknas regionfullmäktige respektive regionstyrelse. Vid val ska dock beteckningen landstingsfullmäktige alltjämt användas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Hela remissen finns tillgänglig på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att det idag saknas en tydlig lokal förankring bland länets kommuner för regionbildning. Stockholms stad avstyrkte i början av år 2016 landstingets förslag att bilda region i Stockholms län utifrån nuvarande geografiska gränser. Detta då dagens landsting enligt stadsledningskontoret har stora utmaningar med att utveckla sjukvården och kollektivtrafiken i Stockholms län.

Stadsledningskontoret konstaterar att landstinget inte har redovisat några nya underlag eller förslag till förändringar för att möta dessa betydande invändningar

som staden och flertalet övriga kommuner tidigare redovisat. Stadsledningskontoret vidhåller därmed sin uppfattning att föreslagen förändring av organisation och ansvar inte bör genomföras i nuläget.

Mina synpunkter

Ett starkt regionalt utvecklingssamarbete är av vikt för att Stockholmsregionen ska kunna växa stabilt och hållbart. Inom flera politikområden finns behov av att regionen samlas kring höjda ambitioner. Att detta regionala utvecklingsarbete därtill behöver ha en starkt förankring i de lokala, kommunala verksamheterna i regionen är viktigt. I Stockholms län har länsstyrelsen idag det regionala utvecklingsansvaret.

I februari 2016 avstyrkte Stockholms stad förslaget att bilda region i Stockholms län. Ett antal frågor anfördes i stadens remissvar, bland annat gällande gränsdragningar och kompetensförflyttning, frågor som ännu står obesvarade. Precis som stadsledningskontoret påpekar har inga nya underlag presenterats som bemöter de betydande invändningar som staden då redovisade. Det är därför inte möjligt för staden att tillstyrka en överflyttning av det regionala utvecklingsansvaret till landstinget utan att ett bättre beslutsunderlag med tydligare konsekvensanalyser har presenterats.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 24 augusti 2017

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Remissen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Lotta Edholm (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag avslås.
2. Att tillstyrka förslaget i promemorian (Ds 2017:20) om regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmars och Blekinge län.
3. Att därutöver anföra:

Vi välkomnar innehållet i föreliggande regeringspromemoria och konstaterar att förslaget ligger i linje med vad vi framförde i början av 2016 då Stockholms läns landstings (SLL) ansökan om att bilda region i Stockholms län var på remiss i staden. Förslaget innebär att SLL tar över det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelsen, det vill säga en överflytt av

kompetens från stat till region i enlighet med lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län. Förändringen innebär inte att någon makt flyttas från kommun till region, utan enbart att makt flyttas från staten, i form av länsstyrelsen, till ett folkväld landstingsfullmäktige. De viktiga beslut som idag fattas om regionens utveckling av länsstyrelsen saknar transparens och ansvarsutkrävande. Att vilja flytta denna makt till en folkväld församling handlar om att vilja skapa demokratiska och tydliga beslutsvägar.

Dagens situation där länsstyrelsen har det regionala utvecklingsansvaret i Stockholm samtidigt som SLL har uppdraget att vara regionplaneorgan är både svårbegriplig och otydlig. Enkelt uttryckt innebär det att SLL har regionplaneansvaret samtidigt som länsstyrelsen har tillväxtansvaret, trots att det är två sidor av samma mynt. Situationen leder till många byråkratiska överlappningar mellan SLL och länsstyrelsen, något som till exempel OECD har lyft som en av Stockholmsregionens allvarligaste svagheter och utmaningar. Med föreslagen regionbildning får regionen både det regionala utvecklingsansvaret och regionplaneansvaret. Att SLL övertar det regionala utvecklingsansvaret innebär också färre administrativa gränser när tunga frågor som trafikplanering och regional utveckling ska samordnas. Detta utan att Stockholms stads beslutskompetens påverkas. Dessutom medför SLL:s utvecklingsansvar att Stockholm som region blir en starkare part inom ett EU som blir alltmer fokuserat på regionernas utveckling.

Vi har respekt för att det kommer att åvila SLL ett tungt och viktigt ansvar i och med övertagandet av de regionala utvecklingsfrågorna. Hur SLL ska undvika risken i att utvecklingsfrågorna kommer i skymundan inför SLL:s andra åtaganden, i form av sjukvård och trafik, bör redovisas tydligare av SLL. Det är viktigt att den fortsatta processen präglas av öppenhet och dialog så att länets kommuner kan känna förtroende inför denna förändring samt att kompetensöverföringar och gränsdragningar blir ordentligt genomlysta.

Från 2017 är Stockholms län det enda län där länsstyrelsen formellt har kvar utvecklingsansvaret. Det skulle knappast vara en fördel att även fortsättningsvis utgöra ett undantag i det nationella styrsystemet för regional utveckling. Den rödgröna regeringen har varit tydlig med att de ser positivt på regionbildning och att de landsting som så önskar ges möjlighet att bilda region. Det samma gäller för partikollegorna i SLL som drivit frågan om regionbildning under många år. Varför socialdemokraterna och miljöpartisterna i Stockholms stadshus verkar ha en annan uppfattning i regionfrågan än sina nationella och regionala företrädare är svårt att begripa.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Liberalernas reservation i kommunstyrelsen.

Remissammanställning

Ärendet

Stockholms, Kalmar och Blekinge läns landsting har hos regeringen ansökt om att få överta det regionala utvecklingsansvaret för respektive län enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län. Enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ansvarar landstingen i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län samt Gotlands kommun för insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling samt för upprättande och fastställande av länsplaner för regional transportinfrastruktur.

I Stockholms län har länsstyrelsen idag det regionala utvecklingsansvaret och i Kalmar respektive Blekinge län är det samverkansorgan som har detta ansvar. I denna promemoria föreslås att lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län (2010:630) ändras så att lagen även omfattar Stockholms, Kalmar och Blekinge län. De aktuella landstingen bör, i likhet med de övriga landsting som har det regionala utvecklingsansvaret, få använda beteckningarna regionfullmäktige och regionstyrelse. Vid allmänna val ska dock fortfarande beteckningen landstingsfullmäktige användas.

I de tre aktuella landstingen har landstingsfullmäktige beslutat om ansökan. Besluten har föregåtts av ett remissförfarande i frågan, som omfattat kommunerna i respektive län. Enligt promemorian har en majoritet av kommunerna i de tre länen tillstyrkt landstingens förslag om att hos regeringen ansöka om att överta det regionala utvecklingsansvaret.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Stockholms stad avstyrkte i början av år 2016 landstingets förslag att bilda region i Stockholms län utifrån nuvarande geografiska gränser. I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande med anledning av landstingets remiss anfördes att kontoret ser en farhåga att enligt föreslagen modell ombilda Stockholms läns landsting till en region, utifrån i princip samma organisation som idag. Detta då dagens landsting enligt stadsledningskontoret har stora utmaningar med sitt uppdrag med att utveckla sjukvården och kollektivtrafiken i Stockholms län. Framförallt ser kontoret brister inom den ekonomiska styrningen vilket idag försvårar stadens och övriga kommuners långsiktiga planering. Att då överföra än mer befogenheter till denna organisation är riskabelt och i nuläget inte att föredra.

Vidare framhöll stadsledningskontoret att remissunderlaget saknade en redovisning av hur landstinget planerar att integrera tillväxtuppdraget och ansvaret för länsplanen i sina interna styrssystem och i organisationen. Kontoret anser att det finns en uppenbar risk att de regionala

utvecklingsfrågorna hamnar i skuggan av hälso- och sjukvårdsfrågorna. Sammanfattningsvis efterlyste stadsledningskontoret ett bättre beslutsunderlag med tydligare konsekvensanalyser för att staden ska kunna ställa sig bakom en ansökan om regionbildning. Kontoret vill här framhålla att ett sådant underlag ännu inte har presenterats för staden.

I kommunstyrelsens beslut avseende remissen anfördes därutöver att frågan om en regionbildning är för tidigt väckt. Innan ett beslut om en eventuell regionbildning kan tas, bör för- och nackdelarna med att organisera frågorna inom landstinget eller i kommunförbundsform analyseras närmare och bli föremål för en gemensam politisk diskussion i landstinget och i länets kommuner. I en sådan genomlysning bör erfarenheterna och fördelarna från dagens frivilliga samverkan, exempelvis inom Storsthlm (tidigare Kommunförbundet Stockholms län) och SBA (Stockholm Business Alliance), tas tillvara. En sådan genomlysning behöver också fastslå vilka kompetenser som långsiktigt ska omfattas av ett regionalt samverkansarbete och under vilka former.

Detta ärende

I denna promemoria föreslås en lagändring som innebär att landstinget i Stockholms län övertar det samlade regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelsen. Det framhålls också att detta förslag vilar på ett lokalt och regionalt initiativ, vilket regeringen anser är en viktig förutsättning för en förändrad ansvarsfördelning. En majoritet av kommunerna uppger ha uttryckt sig positivt om en överföring av ansvaret till landstinget.

Stockholms stad är den folkrikaste kommunen i länet och utgör idag 41 procent av länets samlade befolkningsunderlag. Tillsammans med Danderyds kommun som också avstyrkte förslaget om regionbildning och de fyra kommuner som varken tillstyrkte eller avstyrkte förslaget (Ekerö, Lidingö, Täby och Värmdö), utgör de tveksamma kommunerna 51 procent av länets befolkning. Befolkningsunderlaget i de kommuner som tillstyrkte förslaget utgör 47 procent, och Österåkers kommun som inte inkom med något yttrande utgör 2 procent.

Stadsledningskontoret vill därför framhålla att det saknas en tydlig lokal förankring bland länets kommuner för en regionbildning. Den bristande lokala förankringen för den föreslagna regionbildningen är enligt stadsledningskontoret ett starkt vägande argument för att inte gå vidare med det aktuella förslaget till regionbildning i Stockholm. Även i de remissyttranden som tillstyrker förslaget finns tydliga förbehåll, vilket klart framgår vid en genomläsning av remissvaren. I nästan samtliga yttranden framkommer önskemål om fördjupat samråd mellan landstinget och kommunerna för att fastställa samverkansformerna och ansvarsfördelningen samt kritik mot att detta gemensamma arbete ännu inte gjorts. Det finns även en tveksamhet mot landstingets opartiskhet gentemot kommunerna vid exempelvis fastställandet av länstrafikplanen.

Stadsledningskontoret saknar en bred diskussion bland länets kommuner och landstinget om vilka förändringar i ansvarsfördelningen mellan statliga, regionala och lokala aktörer som bäst skulle gynna regionens utveckling och tillväxt, med utgångspunkt i Stockholmsregionens unika förutsättningar. Stockholmsregionen skiljer sig kraftigt från Sveriges övriga regioner avseende ekonomisk tillväxt, innovationskraft och befolkningsutveckling. På senare år har samarbetet mellan regionens aktörer förbättrats och det har visat sig att nuvarande organisation och ansvarsfördelning fungerar relativt väl för att lösa de centrala frågorna om infrastruktur, byggande och tillväxt. Det är också viktigt att beakta att Stockholms funktionella arbetsmarknadsregion är större än länets geografiska gränser, vilket kräver andra samarbetsformer såsom Mälardalsrådet och Stockholm Business Alliance. En formell regionbildning kan begränsa den funktionella regionen och riskerar att försämra regionens framtida utvecklingsmöjligheter.